

M o t y w a.

Przy ocenieniu stosowności podziału terytoryalnego kraju w celu zaprowadzenia nowych władz politycznych, potrzeba przedewszystkiem mieć na uwadze następujące projektowane artykuły zasadnicze względem urzędzenia i zakresu działania politycznych władz administracyjnych:

I. Administracja krajowa ma być oddzieloną we wszystkich instancjach od sądownictwa.

II. Sprawy administracyjne ułatwiają władze polityczne, o ileby takowe nie były przekazane statutem krajowym, ustawą gminną, albo osobnymi przepisami krajowej lub gminnej reprezentacyi do wspólnego ułatwienia, lub samoistnego rozstrzygnięcia.

Wyjątemi są sprawy administracyjne przydzielone wyraźnie innym władzom rządowym.

III. Jako władza wyższa administracyjna w pojedynczych królestwach i krajach ustanawia się polityczna władza krajowa z szefem kraju na czele.

IV. Zakres działania politycznej władzy krajowej zawiera w dotyczącej prowincyi:

- a) sprawy administracyi politycznej w ściślejszem znaczeniu,
- b) sprawy wyznań i oświaty,
- c) sprawy zarządu policyjnego,
- d) sprawy handlu i gospodarstwa krajowego.

V. Osobne przepisy stanowią, o ile polityczne władze krajowe i szefowie krajów udział brać mają w sprawach Ministerstwa finansów, Ministerstwa marynarki i najwyższej Izby obrachunkowej i kontroli.

X. Dla królestwa Galicyi i Lodomerji z wielkiem księstwem Krakowskiem i z księstwami Oświęcimskiem i Zatorem mają istnieć jako polityczne władze krajowe, Namiestnictwa we Lwowie i w Krakowie.

Namiestnik we Lwowie ma tytuł „generalnego Gubernatora“ i do niego należy naczelnny zarząd spraw wspólnych całej prowincyi; pod nim prowadzi interesa administracyjne wschodniej części kraju prezydent Namiestnictwa we Lwowie, a zachodniej części prezydent Namiestnictwa w Krakowie.

Odgraniczenie zakresu działania tych władz i ich szefów postanowionem będzie osobnemi instrukcyami.

XII. Politycznej władzy krajowej podlegają polityczne władze pierwszej instancyi i wszystkie urzędy i organa istniejące w kraju dla przedmiotów w artykule IV. wskazany ch.

XIII. W pojedynczych krajach będą ustanowione dla sprawowania administracyi politycznej, polityczne władze po-

wiatowe, zostające bezpośrednio pod krajową władzą polityczną. Te władze powiatowe mają się nazywać urządami powiatowymi.

XIV. Objętość okręgu urzędowego przydzielonego pojedynczemu urzędowi powiatowemu będzie oznaczoną osobnymi rozporządzeniami.

W każdym razie trzymać się przytem wypada zasady, że granice pojedynczych lub do wspólnego prowadzenia spraw połączonych gmin miejscowych (lub obszarów dworskich) nie można przecinać granicami politycznego okręgu urzędowego.

XV. Stanowisko, które polityczne władze powiatowe zająć mają w stosunku do reprezentacji krajowej, powiatowej i gminnej określa statut krajowy, ustawa gminna, a w szczególności ustawa o reprezentacji powiatowej.

XVIII. Etat służby każdej władzy krajowej i powiatowej ustanowionym będzie stosownie do zakresu czynności tej władzy z ściśłem ograniczeniem do rzeczywistej potrzeby służbowej.

XXII. Dotychczasowe mieszane urzędy powiatowe mają jako sądy powiatowe dalej prowadzić sprawy sądowe i wraz z poczetem osób pełniących przy nich służbę, podlegać we wszystkim, co się tyczy ich urządzenia i zakresu działania, Ministerstwu sprawiedliwości, jak długo nowa organizacja sądowa inaczej nie rozporządzi.

W myśl tych postanowień przedstawia się przedewszystkiem podział Galicyi na dwa okręgi administracyjne (art. X.). Pod tym względem uważać należy obecny rozdział tych okręgów, nakazany najwyższem postanowieniem z dnia 19. Listopada 1861. (Rozporządzenie ministerjalne z dnia 20. Grudnia 1861. l. 7921) jako stale istniejący.

Podług tego należy do Lwowskiego okręgu administracyjnego 12 obwodów wschodnich, jako to: Sanocki, Samborski, Przemyski, Lwowski, Żółkiewski, Brzeżański, Stryjski, Stanisławowski, Kołomyjski, Czortkowski, Tarnopolski i Złoczowski, a do Krakowskiego obwody Krakowski, Wadowicki, Sandecki, Tarnowski i Rzeszowski.

Co się tyczy dalszego podziału obu okręgów administracyjnych, następujące uwagi zasługują głównie na uwzględnienie:

1. Należy uwzględnić ile możności obecny podział administracyjny kraju, albowiem nie tylko służy za podstawę stosunkom administracyjnym wszystkich gałęzi służbowych, mianowicie na polu politycznej, finansowej i wojskowej administracji, spraw szkolnych, administracji kościelnej i urzędów sądownictwa, lecz w ogóle wzył się w stosunki handlu, przemysłu, kultury krajowej, publicznego i gminnego życia, a w szczególności opiera się na nim odgraniczenie okręgów wyborczych ustanowionych ordynacją wyborczą.

Dla tych więc powodów znaczne zmiany i rozdziały istniejących już okręgów urzędowych, mianowicie co do da-

wnych granic obwodowych, powinnyby nastąpić tylko z bardzo ważnych przyczyn.

Za tem przemawia z resztą i ta okoliczność, że jedynie zakres działania obecnie istniejących urzędów powiatowych może służyć za podstawę dochodzenia przyszłych rozmiarów czynności nowych urzędów powiatowych i ich etatu służbowego, mającego się obliczyć według tych rozmiarów; gdy przeciwnie przy bezwzględnem pominięciu granic tych urzędów, wszelką się traci pewną podstawę dla powyższego celu.

2. Artykuł I. wyżwspomnionych zasad postanawia rozdział administracji i sądownictwa.

W skutek tego ustanie dotychczasowy wspólny zarząd spraw administracyjnych i sądowych w najniższej instancji, a nowym rządowym władzom powiatowym będzie poręczonym jedynie zarząd spraw administracji publicznej. To umożliwia utworzenie większych okręgów urzędowych niż dotychczasowe.

3. Z drugiej strony okręgi nowych urzędów powiatowych nie mogą być zbyt wielkie, ażeby udawanie się do instancji pierwszej i zasiąganie urzędowej pomocy nie było połączone dla ludności z nadto wielkimi trudnościami.

4. Ze względu na konieczność jak największej oszczędności w gospodarstwie państwowem, potrzeba ograniczyć liczbę mających się ustanowić nowych władz do najściślej-szej potrzeby.

5. Zważać należy na rzeczywiste potrzeby służbowe z uwzględnieniem postanowień powyżej wspomnianych artykułów II., IV. i V., zarazem jednakże staranną wypada mieć bacność na istniejące stosunki miejscowe i komunikacyjne, oraz na interes i potrzeby ludności w ogóle.

6. W służbowym stosunku władzy krajowej do politycznych władz powiatowych nie potrzeba dla interesów stron organu pośredniczącego. Do należytego nadzoru i kontroli wewnętrznej służby i toku czynności niższych władz, do przestrzegania interesów publicznej służby w ogóle i do zapewnienia ściśłego wykonania rozporządzeń władzy krajowej, dotyczących się tej służby lub innych spraw publicznych, okazuje się jednakże potrzebnem zatrzymanie dotychczasowego podziału obwodowego w celu ustanowienia pilnujących i nadzorujących organów.

7. Granice pojedynczych lub do wspólnego załatwiania spraw gminnych połączonych gmin miejscowych nie mają być przecięte granicami politycznych powiatów.

8. Przy odgraniczeniu nowych okręgów powiatowych nie należałoby spuścić zupełnie z oka istniejącego podziału parafialnego; ten podział atoli sam przez się nie może być stanowczą podstawą nowego podziału okręgów urzędowych, albowiem pod względem administracyjnym nie ma dość ważności, a bezwzględne trzymanie się takowego przy różności granic okręgów parafialnych podług trzech wyznań nie jest wyko-

nalnem, z resztą podział parafialny zbyt często ulega zmianom zawisłym od stosunków miejscowych i czasowych i od zdania władz kościelnych.

Gdy więc zmiana istniejących a nową organizacją nie dotkniętych urzędzeń miejsca mieć nie może bez szkody dla interesów ogółu, to terazniejszy podział na okręgi wyborcze zaleca się jako najodpowiedniejsza podstawa do nowego podziału powiatowego, gdyż tak przestrzeń jako też i ludność rozdzielone są w ogólności równo pomiędzy pojedyncze powiaty, a zachodzące gdzie niegdzie niestosowności łatwo dadzą się usunąć odpowiedniem zaokrągleniem, odgraniczenie nowych powiatów w obrębie istniejących granic obwodowych na podstawie okręgów wyborczych łatwo się da wykonać, a nareszcie obszar ustanowionych według tego powiatów politycznych odpowiada wymaganiom co do nowych władz powiatowych tak ze stanowiska ich normalnego zakresu działania, jakoteż ze względu na stosunki krajowe.

Wypada więc z tego podział kraju na dwa okręgi administracyjne: Lwowski i Krakowski, i na 17 obwodów, z których do Lwowskiego okręgu administracyjnego należą obwody:

- Sanocki z 5
- Samborski z 5
- Przemyski z 4
- Lwowski z 2
- Żółkiewski z 4
- Brzeżański z 4
- Stryjski z 4
- Stanisławowski z 5
- Kołomyjski z 4
- Czortkowski z 4
- Tarnopolski z 4
- Złoczowski z 4 powiatami;

a do Krakowskiego okręgu administracyjnego obwody:

- Krakowski z 5
- Wadowicki z 4
- Sandecki z 5
- Tarnowski z 6
- Rzeczowski z 5 powiatami.

